

Kwartaalbericht 2016

Q3

Samenvatting

ING CDC Pensioenfonds communiceert over de resultaten van Q3

Als je werkt bij ING voert ING CDC Pensioenfonds vanaf 1 januari 2014* jouw huidige pensioenregeling uit. Samen met je werkgever leg je maandelijks premie in om de pensioenopbouw, op basis van het middelloonstelsel, mogelijk te maken. De pensioenopbouw en de toekomstige toeslagen zijn voorwaardelijk, afhankelijk van de financiële situatie van het fonds. Wil je meer weten? Klik dan door naar de resultaten rondom [de financiële positie](#), [de beleggingen](#), [de communicatie](#) en [de bestuursbesluiten](#) in Q3 van 2016.

Wil je voorgaande kwartaalberichten bekijken? Klik dan [hier](#). Wil je checken wat een bepaald begrip, zoals dekkinggraad of matching portefeuille, inhoudt? Je vindt ze terug in onze [begrippenlijst](#).

*Werkte je voor die datum bij ING, dan heb je ook pensioen opgebouwd bij [Pensioenfonds ING](#).

Lage rente blijft positie beïnvloeden

De financiële positie van ING CDC Pensioenfondsen wordt onder andere beoordeeld aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen (de waarde van de beleggingen) van het fonds en de pensioenverplichtingen (alle nu en in de toekomst uit te keren pensioenen) die daar tegenover staan.

Waarom zijn er financiële buffers nodig?

Een dekkingsgraad van 100% betekent dat het fonds precies genoeg vermogen heeft om alle toekomstige verplichtingen na te komen. Is de dekkingsgraad hoger, dan beschikt het fonds over financiële buffers. Deze dienen om schommelingen in de waarde van de beleggingen en de verplichtingen op te vangen, en voor toeslagverlening. De dekkingsgraad schommelt onder andere omdat de waarde van de beleggingen en van de pensioenverplichtingen meebeweegt met de beurskoersen en de rentestand.

Wanneer is er een reservetekort?

Om te beoordelen of er sprake is van een reservetekort, gebruikt het fonds de beleidsdekkingsgraad. Dat is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad moet aan een voorgeschreven minimum niveau voldoen dat per pensioenfonds kan verschillen en ieder kwartaal opnieuw wordt berekend. Bij ING CDC Pensioenfondsen is de wettelijk vereiste beleidsdekkingsgraad 118% per 30 september 2016. Zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereiste minimum niveau, is er sprake van een reservetekort en moet het fonds een [herstelplan](#) hebben.

Wanneer is toeslagverlening mogelijk?

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% mag het fonds geen toeslagen verlenen. Is de beleidsdekkingsgraad hoger dan 110% dan mag het fonds in principe toeslagen verlenen voor zover dit mogelijk is op basis van de omvang van de reserves op dat moment. Dit heet toekomstbestendig indexeren.

De beleidsdekkingsgraad per 30 september 2016 bedroeg 105%. Dit is een daling ten opzichte van de beleidsdekkingsgraad aan het einde van Q2 2016, die toen 107% bedroeg. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de laatste 12 maanden. Omdat de dekkingsgraden in Q3 2016 lager waren dan die in Q3 2015, is de beleidsdekkingsgraad dit kwartaal verder gezakt. Voor het lopende herstelplan heeft dit geen gevolgen.

Ontwikkeling dekkingsgraden

De ontwikkeling van het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen gedurende de laatste vier kwartalen was als volgt:

Op basis van DNB rentecurve

in € miljoen

	Einde Q3 2016	Einde Q2 2016	Einde Q1 2016	Einde Q4 2015
Pensioenvermogen	907	820	694	575
Pensioenverplichtingen	888	786	675	524
Dekkingsgraad	102%	104%	103%	110%
Beleidsdekkingsgraad	105%	107%	110%	113%

Uit dit overzicht blijkt dat de dekkingsgraad in het derde kwartaal van 2016 daalde van 104% naar 102% (-2%). In het derde kwartaal is de rekenrente gedaald. Door deze rentedaling nam de marktwaarde van de (langlopende) obligaties in de matching portefeuille toe, maar steeg ook de boekwaarde van de pensioenverplichtingen. Tegelijkertijd werden ook dit kwartaal nieuwe pensioenen opgebouwd en werd daarvoor premie ontvangen van de werkgever en de deelnemers. Per saldo daalde de dekkingsgraad licht ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Deze daling had tot gevolg dat de beleidsdekkingsgraad eveneens afnam.

Conclusie

Met name door de gedaalde rente nam de dekkingsgraad in het derde kwartaal van 2016 af van 104% tot 102%. Deze daling had tot gevolg dat de beleidsdekkingsgraad verder afnam tot 105%. Het reservetekort is daardoor toegenomen en het [herstelplan](#) blijft van kracht. Voor de opgebouwde pensioenen en voor het lopende herstelplan heeft de daling van de beleidsdekkingsgraad tot 105% geen gevolgen.

Centrale banken nog steeds bepalend

Het beleggingsbeleid van ING CDC Pensioenfonds is gericht op de lange termijn. Als startend fonds heeft ING CDC Pensioenfonds in 2014 gekozen voor een beleggingsbeleid dat in de eerste jaren verhoudingsgewijs behoedzaam is (met relatief veel staatsobligaties), maar waarbij voldoende rendementspotentieel in de beleggingsportefeuille overblijft om eventueel te kunnen indexeren.

Twee portefeuilles

De beleggingen van ING CDC Pensioenfonds zijn onderverdeeld in twee portefeuilles.

Matching portefeuille	Return portefeuille
<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om de (nominale) pensioenverplichtingen te financieren.</p> <p>In de matching portefeuille wordt hoofdzakelijk belegd in Europese staatsobligaties van een hoge kwaliteit die zodanig worden gekozen dat de geldstromen van de obligaties en de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel met elkaar samenvallen ('matchen').</p> <p>De omvang van de matching portefeuille bedraagt per 30 september 2016 in totaal 66,3% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds. De strategische allocatie naar deze portefeuille wordt per 1 oktober 2016 gewijzigd van 67½% naar 65%, in lijn met het ingroeipad van het Pensioenfonds.</p>	<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om (op termijn) voldoende rendement te creëren om toeslagverlening mogelijk te maken.</p> <p>In de return portefeuille wordt gezocht naar een hoger rendement door te beleggen in aandelen en onroerend goed.</p> <p>De omvang van de return portefeuille bedraagt per 30 september 2016 in totaal 33,7% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds. De strategische allocatie naar deze portefeuille wordt per 1 oktober 2016 gewijzigd van 32½% naar 35%, in lijn met het ingroeipad van het Pensioenfonds.</p>

Ontwikkelingen op de financiële markten

Het herstel van de financiële markten zette in het derde kwartaal door, met name op de aandelenmarkten. Dit kwam door het wegebben van de angst voor Brexit en een monetaire verruiming door de centrale banken van de UK en Japan. De obligatiemarkten waren gedurende het kwartaal volatiel door het beleid van de centrale banken wereldwijd.

De Amerikaanse centrale bank (FED) handhaafde de rente ondanks het verdere herstel van de arbeidsmarkt en de constatering van een gematigde groei van de Amerikaanse economie. De Japanse centrale bank Bank of Japan (BoJ) verraste in september met haar plannen het opkoopprogramma te flexibiliseren voor wat betreft de hoeveelheid op te kopen staatsobligaties, met de nadruk op het niveau van de 10 jaar Japanse rente. De BoJ heeft sinds september onder andere als doelstelling deze rente rond de 0% te sturen. De Europese centrale bank (ECB) hield haar kruis vooralsnog droog: de rente bleef onveranderd en er werd geen woord gerept over een verlenging

van het Quantitative Easing (QE) programma. Wel werden politici opgeroepen tot structurele hervormingen en fiscale verruimingen. De Engelse centrale bank (Bank of England) verlaagde, na de eerste observaties omtrent de Brexit-effecten, de rente naar 0,25% begin augustus. De werkelijke invloeden van Brexit, zullen echter pas op lange termijn zichtbaar worden in de economische cijfers, mits het doorgaat en onder welke voorwaarden.

De aandelenportefeuille behaalde bijna 5% in het derde kwartaal, waarbij met name de aandelen in Azië en opkomende landen circa 2% beter presteerden dankzij aantrekkelijke grondstoffenprijzen. Beursgenoteerd vastgoed had hinder van de volatiele rente en verloor ruim 1%. Het herstel van de Nederlandse woningen daarentegen zette door: de verwachting is dat deze een rendement van circa 3% laten zien over het derde kwartaal. De obligatieportefeuille liet een waardestijging van bijna 1% zien, maar deze was niet voldoende om de toename van de verplichtingen (door de dalende rente) te compenseren. Hierdoor daalde de dekkingsgraad circa 2 procentpunten naar circa 102%.

Benchmark

ING CDC Pensioenfonds beoordeelt de beleggingsrendementen door deze te vergelijken met een benchmark die is afgeleid van het strategisch beleggingsbeleid. Een benchmark is een meetlat om de prestaties van de beleggingsportefeuille te evalueren op de langere termijn. Het totaal rendement is een gewogen gemiddelde van het rendement van de matching portefeuille en de return portefeuille. Omdat valutakoersen een grote rol spelen bij de buitenlandse beleggingen in de return portefeuille, dekt het fonds de niet-euro valutaschommelingen voor een belangrijk deel af. Het resultaat van deze valuta-afdekking wordt bij het totaal rendement geteld.

	Beleggingsportefeuille ING CDC Pensioenfonds Q3 2016	Benchmark Q3 2016	Beleggingsportefeuille ING CDC Pensioenfonds 2016	Benchmark 2016
Matching portefeuille	+0,7%	+2,4%	+24,6%	+19,8%
Return portefeuille	+3,9%	+3,9%	+3,3%	3,2%
Valuta-afdekking	+0,2%	+0,2%	+0,2%	+0,2%
Totaal rendement*	+1,9%	+3,0%	+17,6%	+14,7%

*Het totaal rendement is gebaseerd op de gewogen gemiddelden van de matching portefeuille, return portefeuille en valuta-afdekking.

In het derde kwartaal van 2016 heeft ING CDC Pensioenfonds met de matching portefeuille een rendement behaald van 0,7%. De return portefeuille behaalde een rendement van 3,9%. De valuta-afdekking had een positieve invloed op de portefeuille van circa 0,2%. Het gewogen totaal rendement op de beleggingen van ING CDC Pensioenfonds was 1,9%.

Feedback en Pensioenplanner

In het derde kwartaal ging ING CDC Pensioenfonds in gesprek met medewerkers, vond het jaarlijkse tevredenheidsonderzoek plaats en werd de Pensioenplanner voorzien van een nieuwe functionaliteit.

Hoe pensioenfit ben jij?

Tijdens de Financieel fit Lunch break op de locatie Acanthus in Amsterdam, kon je op de gezamenlijke informatiestand van ING CDC Pensioenfonds en Pensioenfonds ING vragen stellen over je pensioen, de demo van de Pensioenplanner bekijken en kennis maken met enkele bestuursleden. Er komt een vervolg op de andere hoofdkantoorlocaties, te beginnen met ING Leeuwarden op 10 november a.s.

Weet jij welke risico's er zijn?

In september nodigde het fonds een geselecteerde groep medewerkers uit om deel te nemen aan het [TNS NIPO onderzoek](#). Naast vragen over de kwaliteit van de dienstverlening en communicatiemiddelen was dit jaar het risicobewustzijn een thema. Immers, als deelnemer aan de CDC-pensioenregeling draag je zelf de risico's. Je pensioenopbouw, de pensioenuitkeringen en de toekomstige toeslagen staan niet vast. Ze zijn namelijk afhankelijk van de financiële middelen van ING CDC Pensioenfonds. Het risico dat je minder pensioen krijgt dan je nodig hebt of dacht te krijgen, ligt bij jou.

Totaalplaatje of gesplitst

Stel, je werkt al langer bij ING. Wellicht heb je er nog niet bij stilgestaan dat je te maken hebt met twee fondsen! Wat dit betekent voor jouw pensioen kun je bekijken in de Pensioenplanner. Deze tool toont je totale pensioen bij ING en berekent de impact van de (combinatie van) keuzes op je pensioen. Wil je een totaalplaatje van beide fondsen? Geen probleem. Wil je de uitkomsten gesplitst per fonds zien? Dat kan nu ook. Met je DigiD kun je inloggen op de [Pensioenplanner](#) en je eigen plaatje – totaal of gesplitst - bekijken.

Ontwikkeling deelnemersbestand

In het derde kwartaal heeft het deelnemersbestand zich als volgt ontwikkeld:

	Q3 2016			Q2 2016			Q1 2016			Q4 2015		
	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %
Werkt bij ING	9.348	5.399	79,8%	9.493	5.445	81,5%	9.501	5.439	83,8%	9.573	5.539	85,9%
Werkt niet meer bij ING	2.119	1.437	19,2%	1.923	1.317	17,7%	1.631	1.116	15,4%	1.415	967	13,5%
Met pensioen	82	49	0,7%	66	45	0,6%	59	41	0,6%	51	36	0,5%
Arbeidsongeschikt	29	34	0,3%	20	29	0,3%	11	22	0,2%	8	13	0,1%
Totaal man/vrouw	11.578	6.919	100%	11.502	6.836	100%	11.202	6.618	100%	11.047	6.555	100%
Totaal		18.497			18.338			17.820			17.602	

Projecten met impact

In het derde kwartaal zijn de volgende bestuursbesluiten genomen.

Selectie custodian

In het kader van de herijking van de custodian dienstverlening, heeft het fonds bij diverse partijen bedrijfsbezoeken afgelegd. Bij de selectie staan de stabiliteit en de continuïteit van de dienstverlening centraal. Het bestuur verwacht in het vierde kwartaal van 2016 tot een definitieve keuze te komen, die in 2017 effect zal krijgen.

One stop shopping

In opdracht van de besturen van ING CDC Pensioenfonds, NN CDC Pensioenfonds en Pensioenfondsen ING en in lijn met eerdere samenwerkingstrajecten zoals de Pensioenplanner en bijeenkomsten voor medewerkers, is gestart met een project om toegang tot de afzonderlijke deelnemersportalen (['Mijn Pensioen'](#)) van de fondsen te centraliseren.

Bezoekers krijgen met 1 inlog (DigiD) toegang tot de deelnemersportalen zodat op 1 plek ('one stop shopping') overzicht en inzicht wordt verkregen in de pensioenaanspraken die bij 1, 2 en soms zelfs 3 pensioenfondsen zijn opgebouwd. Men kan straks van het ene portaal naar de andere navigeren, de Pensioenplanner bezoeken en de persoonlijke pensioenzaken regelen die 1, 2 en soms zelfs 3 pensioenfondsen raken (bijvoorbeeld adreswijziging). Dit alles in een beveiligde omgeving.

Disclaimer

Dit kwartaalbericht is op zorgvuldige wijze tot stand gekomen. In het jaarverslag over 2016 worden de definitieve cijfers gepubliceerd. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Verantwoordingsorgaan

Per 1 januari 2017 wordt een Raad van Toezicht voor het pensioenfonds ingesteld. De Raad van Toezicht heeft als taak toezicht te houden op het beleid en de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. Het bestaat uit drie onafhankelijke personen waarvoor dezelfde geschiktheidseisen gelden als voor het bestuur. Ze worden dan ook door De Nederlandsche Bank getoetst.

Ter voorbereiding van de instelling van de Raad van Toezicht is een werkgroep ingesteld, waarin ook het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd is. De rapportages van deze werkgroep zijn door het bestuur ter advies voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft op 8 september 2016 een positief advies uitgebracht, met het verzoek deze stukken op een beperkt aantal punten aan te passen. Deze aanpassingen zijn inmiddels uitgevoerd.